

สรุปบทเรียนจากการพัฒนาความรู้วิชา

"ความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Literacy)"

ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล (TDGA E-Learning)

โดย นางสาวจรตจันทร์ ชำนาญกิจ นักวิชาการเผยแพร่ปฏิบัติการ

กลุ่มงานพิพิธภัณฑสถาน สำนักงานเลขาธิการกรม

ตามที่ กลุ่มพัฒนาบุคคล จัดทำโครงการฝึกอบรมผ่านสื่อการเรียนการสอนระบบ (TDGA e-Learning) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙ ระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๘ – ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๙ เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความรู้ของบุคลากรกรมพัฒนาที่ดิน ให้มีความรู้ความเข้าใจ และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์กับการปฏิบัติงาน สามารถใช้เป็นผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดรายบุคคลด้านการพัฒนาบุคลากร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙ โดยได้กำหนดเป็นตัวชี้วัดในการประเมินผลการปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙ ของข้าราชการ นั้น

ข้าพเจ้า นางสาวจรตจันทร์ ชำนาญกิจ นักวิชาการเผยแพร่ปฏิบัติการ ขอเรียนว่า ได้มีการพัฒนาความรู้ ทักษะด้านดิจิทัล ๒ เรื่อง ผ่านระบบ e-training โดยพัฒนาครบถ้วนตามเงื่อนไขของหลักสูตรอย่างน้อย ๒ เรื่อง จากระบบ (TDGA e-Learning) โดยเป็นหลักสูตร หลักการจริยธรรม ธรรมาภิบาล และข้อกำหนดในการประยุกต์ใช้ AI (AI Governance & Ethics) และหลักสูตรความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Literacy) ของสถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล Thailand Digital Government Academy หรือ TDGA รายละเอียดปรากฏตามประกาศนียบัตร จำนวน ๒ ใบ ที่แนบมาพร้อมบันทึกนี้ด้วยแล้ว และจากการเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมดังกล่าว สามารถสรุปบทเรียนจากการอบรมในหลักสูตรความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Literacy) ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

ความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence) เป็นแนวคิดที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคิด และคุณธรรมจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม โดยมีความเชื่อมโยงกับแนวคิด “ความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship)” ซึ่งมุ่งเน้นให้บุคคลสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีความรับผิดชอบ มีวินัย รู้เท่าทันสื่อ สามารถควบคุมตนเอง และตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ รวมถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้งานในโลกออนไลน์

แนวคิดดังกล่าวได้รับการยอมรับในระดับสากล โดยเฉพาะจากสมาคมเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติ (ISTE) ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจในมิติด้านสังคม วัฒนธรรม และจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงสามารถใช้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างปลอดภัย ถูกต้องตามกฎหมาย และเหมาะสมกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน ซึ่งถือเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ ๒๑

ทั้งนี้ กรอบแนวคิดด้านความฉลาดทางดิจิทัลได้รับการพัฒนาโดย DQ Institute ร่วมกับเครือข่ายระดับโลก โดยครอบคลุมความสามารถทั้งด้านความรู้ ทักษะ และค่านิยม เพื่อให้บุคคลสามารถปรับตัวและรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม ซึ่งในระดับพลเมืองดิจิทัลประกอบด้วยทักษะสำคัญ ๘ ประการ ดังนี้

สำหรับทักษะความฉลาดทางดิจิทัลในระดับพลเมืองดิจิทัล ประกอบด้วย ๘ ด้านสำคัญ ได้แก่

๑. การสร้างอัตลักษณ์ดิจิทัล (Digital Citizen Identity) สามารถสร้างและดูแลภาพลักษณ์ของตนเองในโลกออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อการสื่อสาร ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่นและคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวของข้อมูล

๒. การบริหารจัดการเวลาในการใช้งานดิจิทัล (Screen Time Management) สามารถควบคุม และจัดสรรเวลาการใช้งานเทคโนโลยีได้อย่างสมดุล ระหว่างโลกออนไลน์และชีวิตจริง พร้อมตระหนักถึงผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้งานที่มากเกินไป

๓. การรับมือกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyberbullying Management) มีทักษะในการป้องกันตนเอง และจัดการสถานการณ์การคุกคามหรือกลั่นแกล้งบนสื่อออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม

๔. การรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cybersecurity Management) สามารถปกป้องอุปกรณ์ ข้อมูล และระบบเครือข่ายจากภัยคุกคามทางดิจิทัล รวมถึงป้องกันการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต

๕. การบริหารจัดการความเป็นส่วนตัว (Privacy Management) มีความรู้ในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล และใช้ดุลยพินิจในการเปิดเผยข้อมูลของตนเองและผู้อื่นอย่างเหมาะสม

๖. การคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) สามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล แยกแยะข่าวจริงข่าวปลอม และใช้เหตุผลในการตัดสินใจเมื่อรับข้อมูลจากสื่อดิจิทัล

๗. ความเข้าใจร่องรอยทางดิจิทัล (Digital Footprints) ตระหนักว่าการที่เราใช้งานอินเทอร์เน็ตจะทิ้งข้อมูลไว้เสมอ และสามารถส่งผลกระทบต่อชีวิตในอนาคต จึงควรใช้งานอย่างระมัดระวัง

๘. การมีความเห็นอกเห็นใจในโลกดิจิทัล (Digital Empathy) โดยสรุป ทักษะความฉลาดทางดิจิทัลทั้ง ๘ ด้าน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบ รู้เท่าทันสื่อ และดำรงตนในสังคมดิจิทัลได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ ความรู้และทักษะที่ได้รับจากการอบรมดังกล่าว สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัยในการจัดการข้อมูลของทางราชการ การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารก่อนนำมาใช้ประกอบการปฏิบัติงาน การสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัลอย่างเหมาะสม รวมถึงการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับหลักจริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

โดยสรุป ทักษะความฉลาดทางดิจิทัลถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาองค์กรและการให้บริการประชาชนในระยะยาว